

Dejavnost delavskih univerz

Pred tremi leti so bile ustanovljene prve delavske univerze. Nastale so iz potrebe, da bi izobraževanje delavcev dobilo neko sistematično in povezano programsko obliko. V kratkem času svojega obstoja so zrasle v urejene in dovršene ustanove s široko razraslo dejavnostjo. To so v resnici najbolj solidne in čvrste organizacije za prosvetljevanje in izobraževanje delavcev izmed vseh, ki smo jih imeli doslej. Zato tudi uživajo velik ugled v javnosti.

Delo v treh smereh — splošno, ekonomsko in strokovno izobraževanje — je karakteristično za dejavnost vseh delavskih univerz. Njihova dejavnost se ne razvija samo na enem mestu, temveč v celi vrsti središč, v kolektivih, v osnovnih organizacijah Socialistične zveze, v kulturnih domovih itd.

Splošno izobraževanje se izvaja s pomočjo javnih predavanj in seminarjev iz posameznih vej znanosti in tehnike, s pomočjo tečajev inozemskih jezikov, v klubih ljubiteljev umetnosti itd. Ekonomsko izobraževanje je zapopadeno večinoma v številnih seminarjih iz ekonomske podjetij, iz vprašanih delavskega samopravljanja, politične ekonomije, gospodarstva FLRJ (obdelujejo se družbeni plani, instrumenti gospodarskega sistema, tarifna politika itd.). Delo na strokovnem izobraževanju pa je sestojalo večidel v prirejanju tečajev, na katerih so se kvalificirani in visokokvalificirani delavci pripravljali na polaganje strokovnih izpitov.

Če pogledamo dejavnost delavskih univerz v treh letih odkar obstojajo, lahko poleg velikih uspehov zapazimo tudi nekatera vprašanja, ki se pojavljajo kot slabosti. Tu prihaja na prvo mesto neizvajanje koncepcije, po kateri bi se

morale delavske univerze izgrajevati kot ustanove za izšolsko dopolnilno izobraževanje odraslih in da bi to postale z odprtim in elastičnim sistemom seminarjev, tečajev, ciklusnih predavanj in klubov, kar bi omogočilo delovnim ljudem na različni ravni in različni razvitosti ter šolske izobrazbe, da bi se vključili v tiste oblike dela in aktivnosti, ki jim po njihovih potrebah in nagnjenju tudi najbolj odgovarjajo. Raznovrstno in je tudi sedaj dovolj, toda ni seminarjev in tečajev iz enega in istega področja, toda na različni ravni. V tem bi se morale delavske univerze razlikovati od šol.

Se eno vprašanje se pojavlja pogosto zlasti v zadnjem času. Namreč to, v kakšni meri naj se razvijajo kot središča za izvenšolsko izobraževanje. Tendence, ki je prišla do izraza v začetku, namreč da je treba prirediti čim več seminarjev in tečajev v čim večjem številu krajev, sedaj slabi. Delavske univerze prihajajo do spoznanja, da se s takimi širokimi prijemi ne more zagotoviti pravilno vodstvo in potrebna strokovna pomoč in da vodi tako delo do pastviziranja posameznih organizacij, ki potem pričakujejo, da bodo delavske univerze napravile tudi to, je njihove posele. Sedaj zmaguje čedalje bolj prepričanje da delavske univerze lahko širijo svojo aktivnost samo v toliko, v kolikor to dovoljujejo njihove možnosti ter da se morajo razvijati bolj le kot središča za izvenšolsko izobraževanje.

Ob koncu pa je treba poudariti še nekaj. Potrebe in pomen izobraževanja delavcev preraščajo okvire katere koli družbene organizacije. Zato je delo na stalnem in sistematičnem izobraževanju stvar vseh družbenih čimteljev in celotne družbene skupnosti.

IZKUŠNJE DELAVSKIH UNIVERZ V SRBIJI

Skoraj vsa mesta v Srbiji imajo delavsko univerzo ali delavske katedre pri ljudskih univerzah. V želji, da bi dali izobraževanju delavcev organizirano sistematično obliko so šli pri ustanavljanju delavskih univerz precej na široko. Tako imajo delavsko univerzo tudi nekateri manjši kraji, čeprav jim ni nujno potrebna, a drugi kraji z velikim številom industrijskih delavcev (Smederevo, Valjevo, Šabac) nimajo ničesar, pa niti kako drugače organizirano ne delajo z delavci.

Delavske univerze iz leta v leto povečujejo svojo dejavnost in organizirajo čedalje večje število seminarjev, tečajev, predavanj, javnih razpravljanj, ustnih časopisov in klubov. Univerza v Užicu je minulo jesen uvedla ustni delavski časopis z rubrikami: kaj je novega po svetu, naš koledar, domači pogovori, zanimivosti. Univerze razen tega širijo svoje delo na čedalje več podjetij, imajo seminarje in tečaje v organizaci-

jah Socialistične zveze, po šolah, delavskih domovih in na kmetijskih posestvih.

V želji, da bi se resno lotili dopolnjevanja tehnične kulture delavcev so v Novem Sadu ustanovili katedro za tehnično izobraževanje. Tu imajo kratke seminarje o posameznih vprašanjih in predavanja o tehničnih in znanstvenih iznajdbah. Tu pa tam so pozabljali, da bi morali o obiskovalcih delavske univerze računati kot z odraslimi ljudmi ter ravnati bolj elastično in prilagoditi delo njihovem nivoju. Tako so v Nišu zapisovali izostanke v indeksu in po petih neopravičenih izostankih so izrekli javni ukor po sindikalni podružnici. V Zrenjaninu in Beogradu so v nekaterih seminarjih uvedli tudi zaključne izpite.

Ker so spoznala korist, ki jo prinaša delovanje delavskih univerz za gospodarsko izobraževanje, so mnoga podjetja zahtevala, da se organizira seminar v okviru njihovega kolektiva. V

S seminarja delavske univerze v Beogradu

V Ljubljani prosvetni servisi in pouk s ponazorili

Za letošnjo sezono je izdala centralna ljudska univerza v Ljubljani majhno knjižico, ki nosi skromen naslov: »Program predavanj, tečajev in št. za leto 1955-56«. V tej drobni knjižici so natisnjeni načrti za to sezono. Predavanja so razdeljena na 11 poglavij: Naravoslovje, Zivljenje in družba, Opisi dežel in ljudstev, Kultura in umetnost, Gospodarstvo, Kmetijstvo, Tehnika, Zdravstvo, Družina in otrok, Dom in gospodinjstvo ter Aktualnosti. Program je zajemal 251 predavanj, več tečajev in št.

Zanimiva je analiza, ki so jo napravili na osnovi 233 predavanj na podeželju in 205 predavanj v podjetjih. Na podeželju je največ zanimanja za zdravstvena (26%), vzgojna (24%), potopisna (23%), naravoslovna (17%), gospodarsko-politična (8%), v podjetjih pa za gospodarsko-politična (79%), zdravstvena (12%), naravoslovna (8%), vzgojna (5%), in potopisna predavanja (4%).

Nenavadno veliko zanimanje je vladalo za neposredne in dopisne knjigovodske tečaje, v katere se je vpisalo 2706 tečajnikov

Zelo obiskani so tudi jezikovni tečaji v Ljubljani, ki imajo 1684 slušateljev. Največ zanimanja je za angleščino (50%), nemščino (32%), francoščino (9%) itd. Poleg centralnih tečajev vodi Ljudska univerza v 7 podjetjih še 16 jezikovnih tečajev, ki jih obiskuje 238 slušateljev.

Predavatelji centralne ljudske univerze so v marsikaterem majhnem naselju vzbudili živahno zanimanje za izobraževanje. Tako so na primer na Igu, majhni vasi pri Ljubljani, začeli s predavanji pred 3 leti. Prvo leto so priredili 6 predavanj, ki jih je obiskalo povprečno po 30 poslušalcev. Naslednje leto so imeli že redna štirinajstdnevna predavanja s 50 poslušalci, letos pa imajo že redna redenska predavanja, ki jih obišče po 80 poslušalcev. Ko je led prebit, ko postaneje predavanja življenjska potreba poslušalcev, potem je tudi mogoče začeti s ciklusni predavanji, seminarji in tečaji, ki so že poglobljena oblika izobraževanja. Ljubljanska ljudska univerza je v tej sezoni priredila 888 predavanj, ki jim je prisostvovalo 50.647 poslušalcev.

Ljudska univerza pa bi dosegla lahko še znatno večje uspehe, če bi imela na razpolago več prostorov, sodobnih opazoril, ozkih filmov in diapozitivov.

Načrtno pošolsko izobraževanje odraslih pri nas še ni doseglo tolikšnega razmaha, da bi bili lahko z uspehi zadovoljni. V izobraževanju odraslih smo šele na začetku pot. Nedavno je predsedstvo Zveze Svobod in prosvetnih društev osnovalo svetovet za izobraževanje, ki ga sestavljajo znani strokovnjaki, ki imajo bogate izkušnje v izobraževanju odraslih. Prav tako je bil letos osnovan »Prosvetni servis«, ki bo v okviru možnosti (denarna sredstva) oskrboval prosvetna društva in ljudske univerze s ponazorili; posredoval bo društvom uspele predavanja, in sodeloval z našimi podjetji, ki izdelujejo predmete, potrebne za čim bolj nazorno in sodobno izobraževanje.

Bilo bi preuranjeno, če bi podrobneje razpravljali o dananjem delu svetoveta in »Prosvetnega servisa«. Vsekakor pa bodo izkušnje ljubljanske ljudske univerze dragoceno gradivo za nadaljnjo prosvetovanje najboljših metod pošolskega izobraževanja. Po vsej ver-

jetnosti bo nadaljnji razvoj izobraževanja zahteval, da bomo v naši republiki osnovali nekakšen inštitut (ali kakor koli bomo imenovali takšno ustanovo), ki bo zbirala izkušnje, posredovala svoje izsledke društvom in ljudskim univerzam. Pošolsko izobraževanje odraslih zasluži prav takšno pozornost, kakor redno šolanje otrok. Za moramo ugotoviti, da je bila izobrazba starejših doslej v glavnem prepuščena izredni vni nekaterih prosvetnih delavcev, ki so žrtvovali večino svojega prostega časa, da so lahko pomagali delavcem do večje izobrazbe. Pogosto so tudi omagali, ker niso imeli izkušenj in niso dobili dovolj konkretnih napotkov za uspešno organizacijo izobraževanja. Nedvomno je bil po vojni storjen znaten napredek, saj smo imeli pred vojno v Sloveniji le 5 ljudskih univerz. Toda uspehi, ki smo jih dosegli, zaostajajo za povečanimi potrebami po izobraženih in razgledanih delavcih.

Vinko Trinkaut

Skoplje: Javne diskusije

Javne diskusije so eden izmed največjih uspehov delavske univerze v Skoplju. Čeprav so s to obliko začeli šele novembra lani, so doseženi uspehi popolnoma zadovoljivi. Javne diskusije so najbolj obiskana oblika dela Delavske univerze v Skoplju. Doslej je pri vsaki javni diskusiji sodelovalo povprečno 405 do 500 delavcev in uslužbencev. Tako veliko zanimanje za javne diskusije je imelo ugoden vpliv na reševanje problemov, ki so bili predmet razpravljanja. Po javni diskusiji o kriminalu v gospodarstvu so gospodarske organizacije takoj podvzele ukrepe, da bi se položaj tej stvari popravil. Diskusija o preskrbi mesta z mlekom je prisilila okrajni ljudski odbor, da je že nekaj dni za tem objavil splošne predpise katerih uspeh je bilo naglo izboljšanje položaja. Repertoarna politika gledališča v Skoplju je bila prav tako predmet javnega razpravljanja. Takoj za tem je bil v narodnem gledališču organiziran odprt sestanek organizacije Zveze komunistov, ki je razpravljal o repertoarni politiki. Društvo dramskih umetnikov pa je zahtevalo, da se ta javna diskusija nadaljuje. J. C.